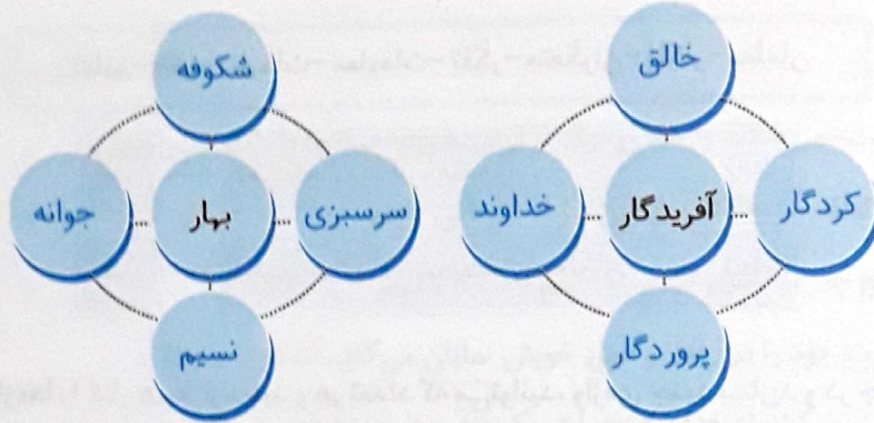

۱ با توجه به متن درس، کلمه‌های مرتبط با هر واژه را بنویسید.

۲ با توجه به متن درس، جاهای خالی را با واژه‌های مناسب کامل کنید.

○ اندیشه کردن در کار .. خالق .. و .. مخلوق .. موجب روشنایی دل می‌گردد.

○ باد بهاری از طرف .. مرغزار .. وزیدن گرفت.

○ هر برگگی از درختان نشانه‌ای از .. معرفت .. کردگار است.

۳ نوع جمله‌های زیر را مشخص کنید.

نوع جمله	نشانه‌ی نگارشی	جمله
امری	.	زیر درخت را نگاه کن
پرسشی	?	برای سربلندی میهن عزیزمان چه کارهایی باید انجام دهیم
خبری	.	امروز بهترین دوستم جان مرا نجات داد
عاطفی	!	خدایا تو معرکه‌ای

۱ ضرب‌المثل «شکر نعمت، نعمت افزون کند» را در یک بند توضیح دهید.

وقتی انسان از نعمت‌های خدا تشکر می‌کند و قدر آن‌ها را می‌داند، خدا از سپاس‌گزاری او شاد می‌گردد و نعمت‌های بیش‌تری به وی می‌بخشد. ما با استفاده‌ی خوب و مناسب و هدر ندادن نعمت‌های خدا می‌توانیم از او سپاس‌گزاری کنیم.

۱ از بین واژه‌های زیر آن‌هایی را که باهم ارتباط دارند، در یک گروه قرار دهید.

تعلیم - فکر - تعلیمات - معلومات - تفکر - متفکران - افکار - معلمان

الف ← فکر، تفکر، افکار، متفکران (فکر)

ب ← تعلیم، تعلیمات، معلومات، معلمان (علم)

۲ مانند نمونه، واژه‌ها را کنار هم قرار دهید و هر تعداد که می‌توانید، واژه‌ی جدید بسازید و در جدول بنویسید.

اخلاق	نیکو	پسندیده	آفرینش	نیک
آداب	شناخت	رفتار	خالق	زیبایی‌های

اخلاق نیکو - اخلاق پسندیده - آداب رفتار - رفتار پسندیده - خالق زیبایی‌های آفرینش - رفتار نیکو
 اخلاق نیک - رفتار نیک - شناخت اخلاق پسندیده - شناخت زیبایی‌های آفرینش.

۳ الف) سه حرف مشترک واژه‌های هر گروه را بنویسید.

حروف مشترک	واژه‌ها
حفظ	حافظ - محفوظ - حفاظت
قصد	مقصود - مقاصد - مقصد
حصل	تحصیل - حاصل - محصول

ب) برای هر گروه از واژگان، دو هم‌خانواده‌ی دیگر بنویسید.

محافظه	محافظ
قاصد	قصد
محصل	حصول

صفحه‌ی ۱۴ کتاب درسی

۴ متن زیر را با یکی از کلمات (از، به، در، با) کامل کنید.

چلچله‌ی خوش‌آواز در آسمان به پرواز در آمد. به ابر سلام کرد. از کنار خورشید گذشت و به او لبخند زد. با باد هم‌نوا شد. به زمزمه‌ی آب گوش فرا داد و چهره‌ی زیبای خود را در آن مشاهده کرد. چلچله می‌دانست که چگونه از این همه زیبایی لذت ببرد.

صفحه‌ی ۱۵ و ۱۶ کتاب درسی

کارگاه نویسندگی

- ۱ به جای واژگان مشخص شده، واژه‌های دیگری قرار دهید و جمله‌ها را بازنویسی کنید.
  - الف) هیچ چیز نمی‌تواند اثر محبت را از بین ببرد. مهربانی - مهر
  - ب) ببرسیم و از هیچ چیز نهراسیم. نترسیم - بیم نداشته باشیم
  - پ) هرکسی شخصیت خود را در رفتار و عمل خویش نمیان می‌کند. آشکار - هویدا
- ۳ ضرب‌المثل «از تو حرکت، از خدا برکت» را در یک بند توضیح دهید.

انسان باید برای رسیدن به اهدافش تلاش کند. نشستن و امید بستن به رحمت خدا بدون تلاش و کوشش پسندیده نیست. اگر انسان برای هدفش تلاش کند و در عین حال به لطف خدا امید داشته باشد، می‌تواند یقین کند که خداوند او را یاری خواهد کرد و وسایل و ابزار مورد نیازش را فراهم می‌کند.

صفحه‌ی ۱۶ و ۱۷ کتاب درسی

درک متن

- ۱ الف) جمله‌های زیر را با دقت بخوانید و به ترتیب درست، شماره‌گذاری کنید.
  - ۶ مرد نگاهی به نانوا انداخت و گفت: «نان نیست، جان است برادر!»
  - ۷ مرد گرسنه با دست نانی را نوازش کرد و گفت: «ای مرد، چقدر می‌گیری که مرا از این نان‌ها سیر کنی؟»
  - ۱ روزی روزگاری مردی خسته و مانده، تشنه و گرسنه به شهری رسید.
  - ۱۲ این شد که گفت: «سگه‌ای بده و هر چه که می‌خواهی از این نان‌ها بخور!»
  - ۵ «چه خواهی مرد؟ این‌ها که می‌بینی نان است، نه چیز دیگر!»
  - ۹ نانوا لبخندی زد و گفت: «سگه‌ای بده و نان بخر و بخور. نوش جان!»
  - ۳ او با دیدن نان‌های تازه آب دهانش سرازیر شد.
  - ۱۰ طوری حرف می‌زنی که گویی سال‌هاست نان ندیده‌ای.
  - ۱۱ نانوا به او خیره شد و با خودش گفت: «این مرد هر چه پر خور و گرسنه باشد، بیش‌تر از چند نان نمی‌تواند بخورد.»
  - ۸ روزهاست که نان ندیده‌ام؛ ولی نان‌های تو از آن نان‌هاست که خوردن دارد.

۲ از آن جا که خیلی گرسنه بود، جلوی دکان نانوايي ایستاد.

۱۳ مرد با خوشحالي سگه‌اي به نانوا داد و شروع به خوردن کرد.

۴ نانوا که مرد گرسنه را دید، پرسید:

ب) پس از مرتب کردن جمله‌ها، دو سؤال طرح کنید و پاسخ آنها را بنویسید (سعی کنید سؤال‌ها با توجه به مفهوم کلی متن باشد).

الف) منظور مرد از گفتن «نان نیست، جان است برادر!» چه بود؟ نان‌ها برای مرد گرسنه، مانند جان حیات بخش بود و چون خیلی گرسنگی کشیده بود، نان‌ها را مانند جان عزیز می‌دانست.

ب) چرا در انتهای داستان نانوا راضی می‌شود در ازای یک سگه اجازه دهد مرد هر چه نان می‌خواهد بخورد؟ نانوا با خود فکر کرد مرد بیش از چند نان نمی‌تواند بخورد. پس به او اجازه داد هر چه می‌خواهد نان بخورد.

صفحه ۱۸ کتاب درسی

هنر و سرگرمی

۲ با توجه به جدول الف، حروف را جایگزین نمادها کنید و واژه‌های به دست آمده را بنویسید.

الف)

نگارش

ا	د	ر	ن	ت	ی	ص	ش	پ	ف	س	خ
											

				
ت	ی	ص	خ	ش

← شخصیت

					
ش	ن	ی	ر	ف	ا

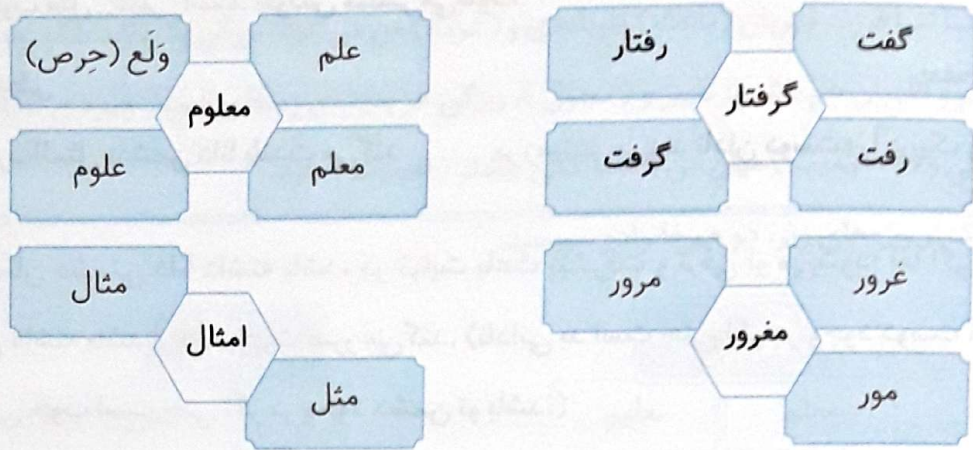
← آفرینش

							
ی	ر	ا	د	س	ا	پ	س

← سپاس‌داری

۱ مانند نمونه، با استفاده از حروفِ واژه‌های داخلِ شکل، واژه‌های جدید بسازید.

۳ مانند نمونه کامل کنید:

کاری	زخم کاری ← کاری به معنی عمیق
	کاری داشتم ← یک کار داشتم
آبادی	آبادی ایران ← آبادی به معنی آباد هستی
	در راه یک آبادی دیدم ← آبادی به معنی جای سرسبز که ساکنینی دارد.
آبی	آسمان آبی را نگاه کن ← آبی به معنی رنگ آبی
	آبی به صورتش زد ← آبی به معنای مقداری آب

۱ داستان درس را در یک بند خلاصه کنید و نام جدیدی برای آن انتخاب کنید.

موضوع: عاقبت‌نگری

پادشاهی پرنده‌ی بازی داشت که آن را تربیت کرده بود و دوست می‌داشت. روزی پادشاه در هنگام گردش از گروه جدا شد و به دنبال آهوپی رفت. در میان راه تشنه شد. قطره‌های آب چشمه‌ای از کوه می‌چکید اما هربار او جامش را از آن آب پر می‌کرد «باز» آن را می‌ریخت. پادشاه خشمگین شد و او را کشت. شاه یکی از خدمتکاران را سر چشمه فرستاد تا آب بیاورد و او دید جنازه‌ی ازدهایی زهراگین در چشمه است. این خبر را به شاه داد و شاه از کرده‌اش پشیمان شد.

۲ الف) جاهای خالی را با واژه‌های دلخواه پر کنید.

مادر بزرگ همیشه می‌گفت: «اگر برای کسی کاری می‌کنی، به ... روی او نیاور... زیرا به رخ کشیدن یک جور ... منت گذاشتن است و اگر منت بگذاری کار قشنگت ... خراب می‌شود...».

مادر بزرگ می‌گفت: «لازم نیست وقتی کار خوبی می‌کنی، داد بزنی. لازم نیست ... از آن سخن بگویی ... و همه را ... خبر کنی...».

می‌گفت: «کار خوب مثل ... عطر ... است. خودش منتشر می‌شود...».

کارگاه نویسندگی ..... صفحه‌ی ۲۴ کتاب درسی

۳ مفهوم ضرب‌المثل «دشمن دانا بلندت می‌کند بر زمینت می‌زند نادانِ دوست» را در یک بند توضیح دهید.

اگر انسان دشمنی دانا داشته باشد، در نهایت باعث پیشرفت و ترقی او می‌شود؛ اما اگر دوست نادانی داشته باشد از همه جهت ضرر می‌کند. (نادانی بد است حتی اگر در وجود دوست تو باشد و دانایی خوب است حتی اگر در وجود دشمن تو باشد.)

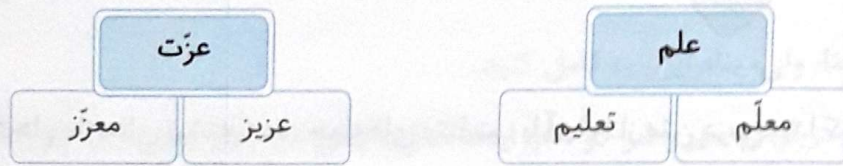
نگارش

صفحه‌ی ۲۵ کتاب درسی

املا و واژه‌آموزی

- ۱ در متن زیر، کلمات مشخص شده را با حروف مناسب کامل کنید.
- تلاش و کوشش شما تنها فرزند مهربان (باعث) سربلندی و (عزت) من می‌شود. بزرگی و (عظمت) من و شما به این است که با هم، کنار هم و نگرمان هم باشیم. تغییر و (تحوّل)، ویژگی هر پدیده‌ی زنده‌ای است. چهره‌ی نوشتاری و خطی من برای ایجاد دوستی و (صمیمیت) میان من و شما کمی بیشتر (اهمیت) دارد.
- ۲ برای هر یک از واژه‌های زیر، دو هم‌خانواده بنویسید.

- ۳ الف) جاهای خالی را با واژه‌های مناسب کامل کنید.

خزندگان	←	+ ان	خزنده
پرندگان	←	+ ان	پرنده
نویسندگان	←	+ ان	نویسنده
وابستگان	←	+ ان	وابسته

ب) چند واژه را که به این شیوه نوشته می‌شوند، بنویسید.

گرسنه + ان ← گرسنگان

درنده + ان ← درندگان

صفحه‌ی ۲۷ کتاب درسی

کارگاه نویسندگی

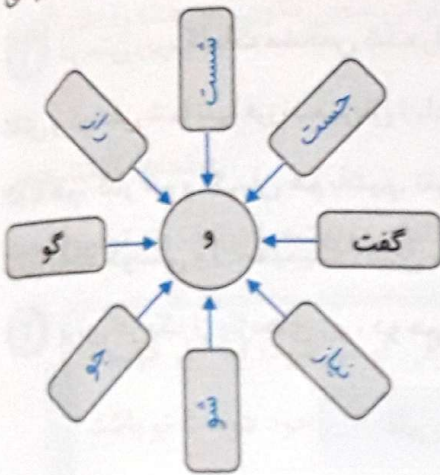
- ۱ عبارت زیر را با جمله‌ای کوتاه‌تر، بیان کنید.
- الف) من هم مانند شما موجودی زنده هستم و زندگی من، فراز و فرودها و داستانی طولانی دارد.
- من زنده هستم و زندگی‌ام داستانی طولانی دارد.
- ب) سحرگاهان خورشید از پشت افق، یعنی آنجا که دریا به آسمان می‌پیوندد، پدیدار می‌شود و چهره‌ی خود را به جهانیان نشان می‌دهد.
- سحرگاهان خورشید از پشت افق پدیدار می‌شود و چهره‌ی خود را نشان می‌دهد.

املا و دانش زبانی

صفحه‌ی ۳۰ و ۲۹ کتاب درسی

۱) مانند نمونه واژه‌هایی از متن درس بیابید و در شکل بنویسید.

۲) با توجه به علامت‌ها و واژه‌های نوشته شده، جمله‌های متناسب با آنها را از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

... بزد. تیغ و بنداخت... از بر... سرش... فروریخت چون رود خون از برش...
 رخس،... می‌کوشد تا یا... کوفتن شم بر زمین... رستم را از وجود... ازدها... آگاه کند...
 رستم... یا پشت سر گذاشتن هفت مرحله‌ی بسیار دشوار و... خطرناک، یاران خود را از بند دیوان... نجات می‌دهد
 و به ستایش یزدان می‌پردازد.

الف) یک نمونه مبالغه که در صحبت‌هایتان به کار می‌برید، بنویسید.

مثال: صد دفعه گفتم — در اصل گوینده صد بار نگفته، بلکه چند بار تکرار کرده است.

ب) معنای دور و معنای نزدیک کنایه‌ی زیر را بنویسید.

معنای دور: کار بیهوده و بی‌حاصل کردن.

آب در هاون کوبیدن

معنای نزدیک: آب را در هاون بریزیم و بکوبیم.

نگارش

صفحه‌ی ۳۱ کتاب درسی

۱) بیت زیر را به نثر ساده بازنویسی کنید. خورشید و جوشید و برکند خاک ز سُمش زمین شد همه، چاک‌چاک (رخس) شیهه‌ی بلندی کشید و خاک را با سُمش کند. از ضربه‌ی سم او زمین ترک خورد.

۳) یک نمونه مبالغه از متن درس ذکر کنید و آن را توضیح دهید.

فروریخت چون رودخون از برش — خون ازدهایی که توسط رستم کشته می‌شود، آنقدر زیاد است که به جاری شدن یک رودخانه تشبیه شده (مبالغه به کار رفته؛ زیرا بی‌شک خون آن قدر نبوده که رودی از خون راه بیفتد).

۱ برداشت خود را از ضرب‌المثل «نوش دارو بعد از مرگ سهراب» در یک بند بنویسید.

انجام هرکاری به ویژه کمک کردن به دیگران، باید در زمان مناسب و به‌موقع انجام شود، وگرنه تأثیر و فایده نخواهد داشت. مانند نوش دارویی که رستم با سختی برای بهبود زخم سهراب تهیه کرد، اما چون بعد از مرگ به‌وی رسید، فایده‌ای نداشت.
(نوش دارو، دارویی است که علاج‌کننده‌ی همه‌ی دردها و بیماری‌هاست و در اصل، داروی بی‌مرگی و زندگی‌بخش است. این دارو وجود خارجی ندارد و فقط در افسانه‌ها نام آن آمده است.)

درک متن

ب) جاهای خالی را با «اما، ولی، بنابراین، و» کامل کنید.

چند وقت پیش داستانی درباره‌ی خیر و شر خواندم. اینکه سال‌ها پیش خیر و شر برای شنا کردن به دریا رفتند. اما... شر زودتر از آب بیرون آمده... لباس‌های خیر را پوشید... بنابراین... خیر هم برای اینکه برهنه نماند، مجبور شد لباس‌های شر را بپوشد. و حالا سال‌هاست که آدم‌ها خیر و شر را اشتباه می‌گیرند.

هنر و سرگرمی

۱ جمله‌های نوشته شده در جورچین زیر را شماره‌گذاری کنید و داستان آن را بخوانید.

نگهبان	۱	بامداد صاحبان مال دیدند	۳
کاروانی		که شتران و بار آن‌ها ناپدید شده	
		است	۲
		گفت: «دزدان»	۵
		شب	
		نقابدار،	
		کاروان را غارت	
		را	
		غارت کردند».	
		به خواب رفت.	۸
		گفت: «تعداد	
		آن‌ها زیاد بود و من تنها	
		بودم».	
		به باسبان پرخاش کردند که چه پیش آمده است؟	۴
		گفتند:	۹
		«اگر نمی‌توانستی با آن‌ها مبارزه کنی،	
		باید فریاد و	
		هیاهو می‌کردی	
		تا بیدار شویم».	
		را به یغما بردند.	
		گفتند: «مگر	
		تو سنگ بودی؟	
		چرا جلوی آن‌ها	۷
		را نگرفتی؟»	
		گفت: «در	
		آن هنگام	
		شمشیر	
		کشیدند و گفتند اگر فریاد و هیاهو کنی	
		تو را می‌کشیم».	۱۰
		من نیز	۱۱
		از ترس	
		خاموش	
		گشتم،	
		اما اکنون هر قدر	۱۲
		بخواید	
		برایتان	
		فریاد می‌کشم!»	

صفحه‌های ۳۶ و ۳۷ کتاب درسی

املا و دانش زبانی

۱ با توجه به متن درس، واژه‌هایی را که صدای /س/ دارند، پیدا کنید و بنویسید.

(ث)	(ص)	(س)
مثل	صادقانه / غصه / قصه	سلام / سرود / سبزی / سرباز

۲ جمله‌های زیر را با استفاده از واژه‌های درس، کامل کنید.

ای وطن... دوستت دارم؛ چون مانند سرودی... صادقانه... از اعماق وجودم شنیده می‌شوی. دوستت دارم؛ زیرا مانند کوه در برابر... غصه‌ها... استواری... قهرمان... قصه‌ها... همچو خوش‌ترین یادها در دل‌ها، جاودانه خواهد بود. نم‌نم باران بهاری و بوی... عطر... گل‌ها، یادآور اشعار زیبای... حافظ... است. دوستت دارم و با... آواز بلندی... نگهبان بلندی‌های خاک پاکت هستم.

۳ در عبارات و ابیات زیر منادا و حرف ندا را مشخص کنید.

منادا	نشانه‌ی ندا	عبارات و مصراع‌ها
وطن	ای	ای وطن، همچو باران بهاری
سعدی	ا	سعدیا، مرد نکونام، نمیرد هرگز
رب	یا	یارب، نکن از لطف، پریشان ما را
خدای کعبه / یکتا	ای + Ø	خدای کعبه، ای یکتا

صفحه‌های ۳۹ و ۴۰ کتاب درسی

کارگاه نویسندگی

۱ کلمه‌های زیر را به چیزهای مناسب، تشبیه کنید و در جمله‌ای به کار ببرید.

خورشید، همیشه زندگی ما را گرم می‌کند.	مادر مثل ...
لبخند کودکی شیرین، شکفت.	گل مانند ...
دیواری بلند از شهر پیدا بود.	کوه چون ...
قلبی زنده و تپنده است.	ایران همانند ...

مسئولیتی که ما در برابر میهن داریم	حقی که میهن برای ما قائل است.
۱- مراقبت از وسایل و ابزارهای مدرسه، وظیفه‌ی ماست.	۱- حق ماست، در مدارس و با امکانات خوب درس بخوانیم.
۲- در کارها و امور مدرسه مشارکت و فعالیت داشته باشیم.	۲- حق ماست که قانون داشته باشیم.
۳- باید برای پیشرفت و رشد کشور، تمام سعی و تلاش خود را به کار گیریم.	۳- حق ماست که با عدالت با ما رفتار شود.
۴- رفتارمان بر اساس اصول اخلاقی و به‌دور از تعصب باشد.	۴- حق ماست که در فضای بهداشتی و امن درس بخوانیم.

۳ درباره‌ی مفهوم ضرب‌المثل «با دوستان بساز و بر دشمنان بتاز» یک بند بنویسید.

● ساختن: سازگاری کردن
 ● تاختن: حمله کردن، هجوم بردن

با دوستان خویش، حتی اگر با تو اختلاف نظر یا ایرادی دارند، سازگاری کن؛ زیرا در نهایت در کنار تو و دستگیر تو خواهند بود. اما با دشمنانت خشمگین باش و مدارا نکن. چون همیشه در پی صدمه و ضرر زدن به تو هستند.

صفحه‌های ۴۴ و ۴۵ کتاب درسی

املا و دانش زبانی

۱ در هر ستون، حرف نخست کلمه‌ها را بردارید؛ از راست به چپ در کنار هم قرار دهید تا یک واژه از متن درس به دست آید.

فروش	حاشیه	میهن	وطن
دوران	فرسوده	دلیرانه	سرعت
ادبیات	ظلم	انتقال	عملیات
کهن		فوراً	تلفظ
اتفاق		عقب	
رکاب			
فداکار	حفظ	مدافع	وسعت

۲ با توجه به متن درس، جدول زیر را کامل کنید.

واژه‌های بدون نقطه	واژه‌های یک نقطه‌ای	واژه‌های دو نقطه‌ای	واژه‌های سه نقطه‌ای
همه	هدف	انسان	رسیدن
دلاور	روزگار	قله	دلیرانه
محاصره	فداکاری	وسعت	شهر
علی	فوراً	صورت	تانک
راه	درنگ	دیار	گورستان
مردم	خاطره	نبرد	عقب
مرد	الکن		توان

۳ متن زیر را بخوانید و هر جایی که لازم است، در آن از نشانه‌های «. ، : ؟ !» استفاده کنید.

یک روز غروب ... وقتی دهقان از مزرعه به خانه برمی‌گشت از لانه‌ی غازها صدایی شنید ... دهقان از جا پرید و گفت: «چه صدای عجیبی ...! حتماً روباه است ...»

سپس به طرف لانه‌ی غازها دوید ... روباه را از لانه‌ی غازها بیرون کرد ... در را که باز کرد ... گفت: «دختر خوب ...! روباه می‌گوید: امروز صبح که غازها را به چرا می‌برد ... شال زیبایی سر کرده بودی ... یا شالت را می‌دهی یا همی‌غازها را می‌برم ...»

دخترک با ناراحتی گفت: «من نمی‌دانم ... حالا که چشمش دیده و دلش خواسته است.»

دهقان گفت: «من نمی‌دانم ... حالا که چشمش دیده و دلش خواسته است.»

۳ فهم خود را از ضرب المثل «هر که بامش بیش، برفش بیش تر»، در یک بند بنویسید.

هر کس قدرت و امکانات بیش‌تری داشته باشد، در دسر بیش‌تری خواهد داشت؛ زیرا انرژی و وقتی که باید برای استفاده از این امکانات و نگهداری آن‌ها صرف کند، بیش‌تر از کسی است که این امکانات را ندارد.

درک متن

صفحه ۶۸ و ۶۹ کتاب درسی

الف) متن زیر را با دقت بخوانید.

آن سوی جنگل‌ها، روستای کوچکی بود. در آنجا رسم بود که افراد پیر و از کار افتاده را در خانه‌ی دور افتاده‌ای نگهداری کنند.

در این روستا، دهقان جوانی با پدر پیر و پسر کوچکش زندگی می‌کرد. پدر او دیگر نمی‌توانست کار کند. دهقان جوان تصمیم گرفت او را به آن خانه ببرد.

فردای آن روز، پدرش را سوار گاری کرد و به راه افتاد. وقتی که به آنجا رسیدند، مقداری آب و غذا برای او گذاشت و برگشت. در راه به یاد پیری خودش افتاد و گفت: «انصاف نیست، یک روز ممکن است پسر من همین بلا را سر من بیاورد».

دهقان جوان برگشت و پدر را با خود به خانه آورد و او را در زیر زمین خانه‌اش پنهان کرد.

پس از مدتی بیش‌تر مردم روستا بیمار شدند. وقتی پیرمرد خبر را شنید، گفت: «بیماری به خاطر آب آلوده است. به سر چشمه بروید و راه آب را عوض کنید». دهقان جوان حرف‌های پدر را به مردم گفت. آن‌ها مسیر آب را تغییر دادند و سلامتی به روستا بازگشت.

مدتی گذشت. فصل کاشت فرارسید. پدر پیر به پسرش گفت: «اگر امسال مردم به جای گندم ذرت بکارند؛ سال بعد زمین دوباره قوت پیدا می‌کند و محصول گندم زیاد می‌شود».

مردم همان کاری را کردند که پیرمرد گفته بود. سال بعد آسیاب‌ها پر از دانه‌های گندم شدند. مردم روستا جشن گرفتند و به‌خانه‌ی دهقان آمدند و گفتند: «تو خیر مردم روستا را از همه بهتر می‌دانی پس کدخدای ما هستی». دهقان گفت: «اما من کاری نکرده‌ام، این فکر پدرم بود». مردم با تعجب گفتند: «مگر او را به آن خانه نبرده‌ای؟»

دهقان جوان ماجرا را تعریف کرد و گفت: «درست است که پدرم از کار افتاده است؛ اما چیزهای زیادی می‌داند». از آن روز مردم تصمیم گرفتند که پیرمردها و پیرزن‌ها را پیش خود نگه دارند.

ب) با توجه به متن به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱ در سطر اول کلمه‌ی «آنجا» به چه چیزی اشاره می‌کند؟ روستای کوچک

۲ کلمه‌ی «او» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟ پدر دهقان جوان

۳ کلمه‌ی «تو» به چه کسی یا چه چیزی اشاره می‌کند؟ دهقان جوان

۴ در بند سوم کلمه‌ی «آنجا» به چه چیزی اشاره می‌کند؟ خانه‌ی دور افتاده

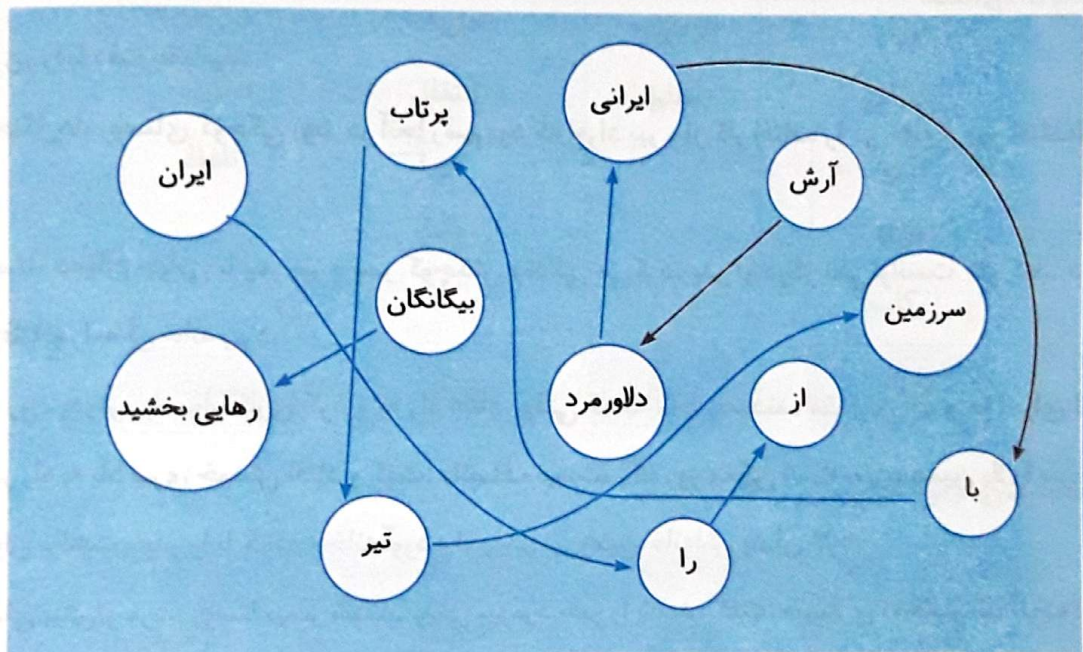
۵ در دو بند آخر متن، دور نشانه‌های ربط خط بکشید.

حروف ربط این دو بند عبارت‌اند از: ک / و / پس / اما، که در متن مشخص شده‌اند.

صفحه‌ی ۵۰ کتاب درسی

هنر و سرگرمی

۲ مانند نمونه واژه‌ها را با فلش به هم وصل کنید و یک جمله بسازید.

جمله ..... آرش، دلاورمرد ایرانی، با پرتاب تیر سرزمین ایران را از بیگانگان رهایی بخشید.

املا و واژه‌آموزی

صفحه‌های ۵۲ و ۵۳ کتاب درسی

۱ واژه‌هایی را که در آنها یکی از شکل‌های صدای /ز/ به کار رفته است، از درس پیدا کنید و بنویسید.

نیزه / قزوین / زمان / زبان / نزدیک / بزرگ / امروز / از / ارزش / روز / نزدیکان
 هزاران / نیز / چیز / جز / زحمت / زهر / برگزیده‌ام

ز

ریاضی / ضعف

ض

عظیم / تلفظ / حافظه / مظلومیت / ظالمین / لحظات / لحظه / منظور / حافظ

ظ

درگذشت

ذ

۲ مانند نمونه واژه‌های زیر را در جدول قرار دهید.

کلمه - فضلا - کتاب - کلمات - فاضل - کُتُب - فصل - متن - فصول

کلمات

فضلا

کتب

فصول

کلمه

فاضل

کتاب

فصل

۳ جدول زیر را کامل کنید.

واژه جدید		«نامه»		واژه
کارنامه	=	نامه	+	کار
فرهنگ‌نامه	=	نامه	+	فرهنگ
لغت‌نامه	=	نامه	+	لغت
زندگی‌نامه	=	نامه	+	زندگی

صفحه‌های ۵۴ کتاب درسی

نقاشی

۴ واژه‌های زیر را به ترتیب حروف الفبا مرتب کنید، سپس با استفاده از آن‌ها، یک بند درباره‌ی یکی از نام‌آورانی که

می‌شناسید، بنویسید. **پایداری، جمع‌آوری، تحقیق، اندیشمندان، یادگار، آثار، تأثیرگذار، جاودانگی**

ترتیب الفبایی: آثار - اندیشمندان - پایداری - تأثیرگذار - تحقیق - جاودانگی - جمع‌آوری - یادگار

کارگاه نویسندگی

صفحه‌های ۵۵ و ۵۶ کتاب درسی

۱ دو تصویر را با هم مقایسه کنید.

در این تصاویر دو گونه گل دیده می‌شود: گل لاله و گل رز. هر دو گونه‌ی این گل‌ها دارای رنگ‌های مختلف هستند و معمولاً در هر آب و هوایی رشد می‌کنند. در فرهنگ ما گل لاله نماد شهید و گل سرخ نماد عشق است.

بر هر شاخه‌ی گل رز معمولاً چند گل وجود دارد اما گل لاله، تک گل است.

شکل این دو گل تفاوت دارند و لاله برخلاف رز معمولاً به صورت مجموعه‌ای کاشته می‌شود. گل رز اغلب در همه‌ی فصل‌ها رشد می‌کند، اما لاله در فصل بهار رشد می‌کند.

۳ فهم خود را از ضرب‌المثل «کار نیکو کردن از پر کردن است» در یک بند بنویسید.

نگارش

هر قدر انسان کاری را بیشتر انجام دهد و تمرین و پی‌گیری بیشتری داشته باشد، مهارت بیشتری کسب می‌کند و نتیجه‌ی بهتری می‌گیرد. در واقع انجام کار به بهترین شکل آن، تمرین و اندیشه‌ی کامل می‌طلبد.

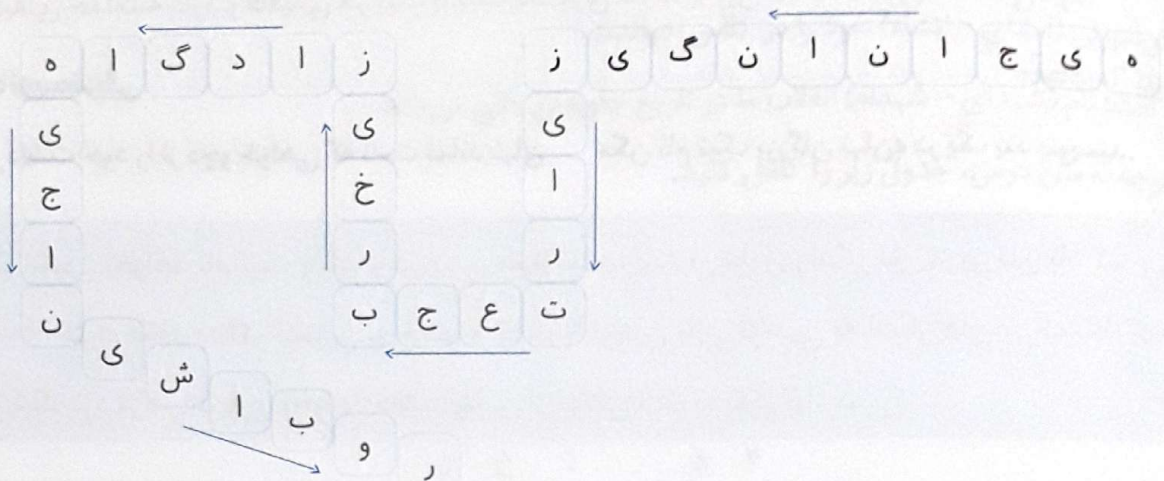

املا و دانش ادبی

صفحه‌ی ۵۷ و ۵۸ کتاب درسی

۱ با حروف آخر هر واژه، مانند نمونه واژه‌های جدیدی از متن درس بنویسید.

۲ با توجه به متن درس، غلط‌های املائی را پیدا کنید و شکل درست آن را در جدول بنویسید.

محمد و پدرش برای یک سفر تولانی صمرقند را ترک کردند.

محمد از هر فرستی برای آموختن استفاده می‌کرد.

عطار نسخه‌ای از کتاب اصرارنامه‌ی خود را به محمد هدیه داد.

بهاء‌الدین به سفارش عطار مراغب محمد بود؛ چون او آینده‌ی درخشانی داشت.

شکل صحیح واژه	واژه‌ی غلط
تولانی	تولانی
صمرقند	صمرقند
فرست	فرست
نسخه	نسخه
اسرارنامه	اسرارنامه
مراقب	مراغب

۳ کدام یک از شعرهای زیر مثنوی است؟ دلیل بیاورید.

باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغزار

ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار

الف) باد بهاری وزید از طرف مرغزار

خبر و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع

ب) ز بهر نیایش، سر و تن بشست
از آن پس نهاد از بر خاک، سر
ز هر بد، تویی بندگان را پناه

یکی پاک جای پرستش بجست
چنین گفت: کای داور دادگرا
تو دادی مرا، گردی و دستگاه

شعر «ب» مثنوی است. جای قرار گرفتن قافیه، قالب شعر را تعیین می‌کند. در ابیات گزینده «ب» می‌بینیم که هر بیت قافیه‌ای جداگانه دارد و قافیه‌ی هر بیت با بیت بعد فرق دارد. به این قالب، مثنوی گفته می‌شود.

صفحه‌ی ۶۰ کتاب درسی

کارگاه نویسندگی

۲ برداشت خود را از «چو خواهی که نامت نماند نهان مکن نام نیک بزرگان نهان» در یک بند بنویسید.

اگر انسان بخواهد نام نیک و یاد او در ذهن همه بماند، باید در طول زندگی‌اش از بزرگان یاد کند و به آن‌ها احترام بگذارد. اگر انسانی به چشم حقارت یا توهین یا بی‌توجهی به انسان‌های بزرگ نگاه کند، بی‌شک نزد مردم اعتباری نخواهد داشت و پس از مرگش از او به نیکی یاد نمی‌کنند.

نگارش

صفحه‌ی ۶۱ کتاب درسی

املا و دانش ادبی

۱ شکل صحیح کلمات را انتخاب کنید.

الف) دانش‌آموزان (انشای - انشاء) خود را در کلاس خواندند.

ب) معلم گفت: نام (شهیدای - شهداء) انقلاب ما در تاریخ جاویدان باقی می‌ماند.

۲ با توجه به متن درس، جدول زیر را کامل کنید.

۱	ش	ن	ا	ا
۲	ح	ا	د	ث
۳	ز	ب	ا	ی
۴	چ	ر	ا	غ
۵	س	ا	ع	ت

۳ در هر یک از جمله‌های زیر «شهید» به چه چیزی تشبیه شده است؟

○ شهدا خور شهیدند. خور شهید

○ چون چراغی است که در خانه‌ی ما می‌سوزد. چراغ

○ چون شقایق سرخ است. گل شقایق

صفحه‌ی ۶۲ کتاب درسی

نگارش

۲ جمله‌های زیر را کامل کنید.

○ شهید همچون خورشیدی است که هرگز غروب نمی‌کند.

○ شهدا چون کوه‌های استواری، برابر ضربه‌های دشمن مقاومت کردند.

○ شهدا همیشه در ذهن و دل ما باقی می‌مانند.

صفحه‌ی ۶۴ کتاب درسی

کارگاه نویسندگی

۳ فهم خود را از ضرب‌المثل «تو نیکی می‌کن و در دجله انداز...» در یک بند بنویسید.

بیت: تو نیکی می‌کن و در دجله انداز
 ای انسان! زمانی که در رفاه هستی و مشکلی نداری، به همه نیکی کن تا اگر زمانی دچار مشکل و مصیبتی شوی، خدا به تو کمک کند. خوبی و بدی در این عالم بی‌پاسخ نمی‌ماند؛ اگر کار خیری انجام دهیم، خدا هنگام نیاز دست ما را می‌گیرد.

درک متن

صفحه ۶۵ کتاب درسی

ب) متن زیر را با «که، و، اگرچه، اما، ولی» کامل کنید.

در زمان‌های قدیم، یک گرگ و یک روباه با یکدیگر دوست بودند. گرگ در یک روز سرد زمستانی، هنگامی که برف سنگینی باریده بود، برای پیدا کردن غذا بیرون رفت. همین‌طور که دنبال غذا می‌گشت، به کوهی رسید... و در آن جا روباه را دید که... به کوه تکیه داده بود. گرگ گفت: «سلام روباه ای کاش تو هم با من به شکار آمدی!... اگرچه... من همه جا را گشته‌ام، ولی چیزی پیدا نکرده‌ام». روباه با لحن دوستانه‌ای گفت: «متأسفم دوست عزیز! می‌خواهم به تو کمک کنم، اما... باید این کوه را نگه دارم. اگر تو این کوه را نگه داری، من می‌روم و برای تو و خودم شام خوبی می‌آورم». سپس روباه به سمت گرگ پرید... و گرگ هم به سمت کوه. ساعت‌ها گذشت... ولی... روباه برنگشت... و... دست و پشت گرگ خسته شده بود؛ اما صبر کرد. بعد از مدتی فهمید که روباه بر نخواهد گشت.

صفحه ۶۶ کتاب درسی

هنر و سرگرمی

۲) پاسخ سؤالات را در جدول بنویسید، سپس با حروف خانه‌های علامت دار، رمز جدول را پیدا کنید.

نگارش

- ۱) مهم‌ترین لغت نامه توسط وی گردآوری و تألیف شد.
- ۲) سراینده‌ی شعر «درد عشقی کشیده‌ام که می‌رس»
- ۳) از شاگردان نزدیک بوعلی سینا
- ۴) به معنی واژه و کلمه
- ۵) کتابی که اطلاعات گوناگونی در آن آورده شده باشد.
- ۶) درختی که باعث جاودانگی می‌شود.
- ۷) سوره‌ای در قرآن به معنی ستایش
- ۸) به معنای غرفه و اتاق.
- ۹) برای رسیدن به آن باید تلاش کرد.
- ۱۰) پادشاه نمازگزاران.
- ۱۱) به معنای اولین

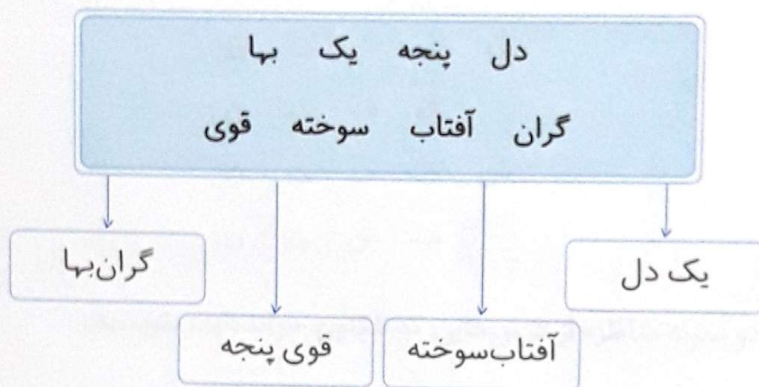
صفحه‌های ۶۸ و ۶۹ کتاب درسی

املا و واژه‌آموزی

- مشفق
- کهن
- احسان

- ۱ در جمله‌های زیر شکل درست واژه‌های داخل کمانک را انتخاب کنید و بنویسید.
  - در هر نیک و بد به دوستان خود (مشفق / مشفغ / موشفق) باش.
  - چون دوست نوگیری، پشت بر دوستان (کجن / کهن / کوهن) مکن.
  - دوستی ایشان به مردمی و (احسان / اهسان / احسان) تازه نگه دار.
- ۲ مانند نمونه، با واژه‌های داده شده، چهار واژه‌ی جدید بسازید.

دل + شاد ← دلشاد

۳ مانند نمونه کامل کنید.

همی + رفت	=	همی رفت	،	یعنی	برفت
همی + روم	=	همی روم	،	یعنی	همی روم
همی + زخم		همی زخم	،	یعنی	همی زخم
همی + خندید		همی خندید	،	یعنی	همی خندید (خندید)

صفحه‌ی ۷۰ کتاب درسی

نگارش

- ۱ متن زیر را بخوانید و در جاهای خالی کلمات مناسب بنویسید.

قناری آواز نمی‌خواند. گل چشمانش را باز نمی‌کند و ابر از حرکت ایستاده است. گویی همه منتظر فصل بهار هستند. فصل دوباره زنده شدن طبیعت. فصل گل‌های شاداب. بوته‌های سرسبز. و آسمان آبی. که خورشید گرم و نورانی به آن می‌تابد. پشت پنجره منتظر بهار. نشسته‌ام. در انتظار فصلی که عشق و امید به زندگی را همراه می‌آورد.

۲ ضرب‌المثل «تا پول داری رفیقتم، قربانِ بند کیفیتم» را در چند سطر توضیح دهید.

بعضی از انسان‌ها، از دوستی فقط در پی سود و منفعت مادی هستند و بنابراین تا زمانی که بدانند از دوستی با کسی سودی نصیبشان می‌شود، به ارتباط با او ادامه می‌دهند، اما در هنگام نیازمندی همان دوست، هیچ کمکی به او نمی‌کنند و او را تنها می‌گذارند.

صفحه ۷۵ و ۷۶ کتاب درسی

املا و دانش ادبی

- ۱ با توجه به متن درس، جمله‌هایی را که در آنها واژه‌ی «گل» به کار رفته است، بنویسید.
  - گل به خنده گفت:
  - گفت و گوی غنچه و گل از درون باغچه / باز هم به گوش می‌رسد
  - گل به زندگی اشاره کرده است.
  - هر چه باشد او گل است.
- ۲ با توجه به متن درس، جدول را کامل کنید.

ن	ش	س	ت	ن
گ	ف	ت	ن	
ش	ک	ف	ت	ن
ب	س	ت	ن	

- ۳ دو نمونه مبالغه و دو نمونه مناظره از درس‌هایی که تاکنون خوانده‌اید، بنویسید.

مناظره	غنچه با دل گرفته گفت: زندگی لب ز خنده بستن است / گوشه‌ای درون خود نشستن است.
مبالغه	گل به خنده گفت: زندگی شکفتن است / با زبان سبز، راز گفتن است. سر و گوش بگرفت و یالش دلیر / سر از تن بکندش به کردار شیر خروشید و جوشید و برکند خاک / ز سمش زمین شد همه چاک چاک

صفحه ۷۷ کتاب درسی

نگارش

- ۱ با استفاده از جان بخشی، برای هر یک از کلمه‌های زیر یک جمله بنویسید.

زبان سبز	درختان و گل‌ها با زبان سبز خود سخن می‌گویند.
باغچه	با شکفتن گل‌ها، باغچه خندان شد.
چمنزار	چمنزار از دور دست‌ها مرا به خود می‌خواند.

کارگاه نویسندگی

صفحه ۷۸ کتاب درسی

۱ حکایت «محبّت» را در یک بند خلاصه کنید.

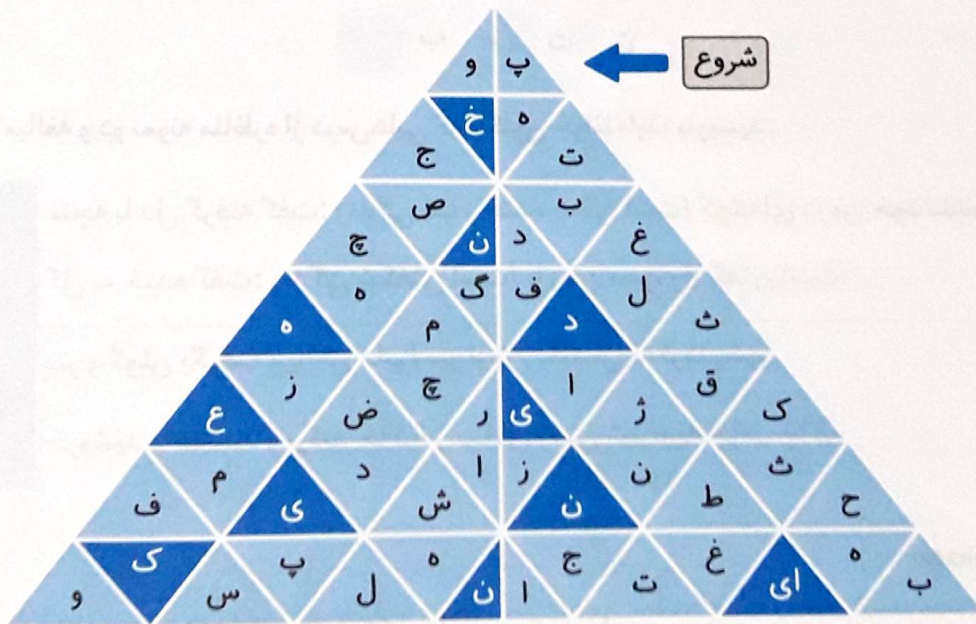
دو دوست در راه سفر به مشاخره پرداختند و یکی به صورت دیگری سیلی زد. مرد سیلی خورده روی شن‌های بیابان نوشت «امروز بهترین دوستم بر چهره‌ام سیلی زد.»
 سپس مرد سیلی خورده در برکه‌ای افتاد و دوستش نجاتش داد. این بار بر صخره حک کرد «امروز بهترین دوستم مرا نجات داد.»
 دوستش علت را پرسید و او گفت: «بدی تو را بر شن نوشتم تا باد آن را ببرد و خوبی‌ات را بر صخره تا بماند.»

هنر و سرگرمی

صفحه ۸۰ کتاب درسی

۲ از نقطه‌ی شروع، پنج تا پنج تا خانه‌ها را بشمارید و حروف به دست آمده را یادداشت کنید. با کنار هم قرار دادن حروف، یک جمله‌ی زیبا به دست می‌آید.

نگارش

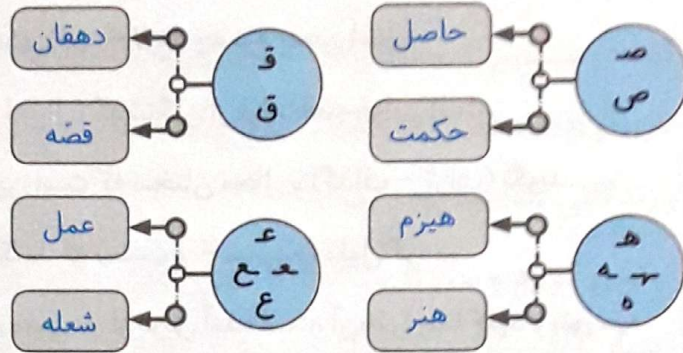

جمله: خنده یعنی اینک

۱ با توجه به متن شعر، برای هریک از نشانه‌ها، واژه‌های مناسب بنویسید.

۲ واژه‌های زیر را از متن درس بیابید و بنویسید.

آتشگر	←	واژه‌ای پنج حرفی که حرف چهارم آن «گ» باشد.
همین بس	←	واژه‌ای شش حرفی که حرف آخر آن «س» باشد.
سوختن	←	واژه‌ای پنج حرفی که حرف چهارم آن «ت» باشد.
سزاوار	←	واژه‌ای شش حرفی که حرف دوم آن «ز» باشد.*

۳ کدام یک از جمله‌های زیر شبه جمله هستند؟

- یارب
- دریغ
- پس اعتدال نگاه باید داشت
- بارها
- در راستی
- گشاده است بر ما، در راستی

۴ دریافت خود را از ضرب المثل «مارگزیده از ریسمان سیاه و سفید می‌ترسد»، در یک بند بنویسید.

کسی که تجربه‌ی ناخوشایندی داشته و از آن آسیب دیده باشد، اگر با تجربه‌ای مشابه با تجربه‌ی قبلی‌اش روبه‌رو شود، باز می‌ترسد. حتی اگر این تجربه‌ی مشابه ضرری برای او نداشته باشد. مثلاً کسی که یک‌بار مار او را نیش زده باشد، از هر چیزی که مانند مار باشد (مانند طناب سیاه و سفید) می‌ترسد.

* در کتاب درسی، «ذ» آمده است که در این صورت پاسخی برای آن وجود ندارد.

املا و واژه آموزی

صفحه‌ی ۸۶ و ۸۷ کتاب درسی

- در هر جمله، زیر شکل صحیح واژه‌های داخل کمانک، خط بکشید.
  - الف) باید دانست که جماعت، (لایق - لایق) چه نوع سخن است.
  - ب) آگاه شدن از (اهوال - احوال) گذشتگان از فواید قصه‌خوانی است.
  - پ) از آداب حکایت‌گویی این است که سخنان محال و (گذاف - گزاف) نگوید.
  - ت) در نظم‌خوانی، چنان نکنند که (مستمع - مصتمع) ملول گردد.
- در جدول زیر، واژه‌های معنی‌دار از درس آمده است، آن‌ها را پیدا کنید و بنویسید.

ر	ی	ص	ع	م	ظ	ن	س	ذ
ا	ن	ح	م	خ	ا	ج	ا	ل
غ	ت	ص	ف	و	ر	ژ	ا	ط
ب	ع	ز	ق	ا	ل	ی	ل	غ
ی	ب	و	ه	ن	ق	د	گ	پ
م	ر	ا	ن	ی	ط	ا	ل	س
ش	ت	ل	د	ا	ع	ت	ا	ک

نظم‌خوانی	محنت	راغب	وصف
لایق	سلاطین	اعتدال	عبرت

- پنج واژه را که با «خوان» و «خوانی» ترکیب می‌شوند، بنویسید.

کتاب‌خوانی	آوازه‌خوان	شعرخوانی	کارت‌خوان	درس‌خوان
------------	------------	----------	-----------	----------

کارگاه نویسندگی

صفحه‌ی ۸۹ کتاب درسی

- ضرب المثل «کبوتر با کبوتر باز با باز، کند هم جنس با هم جنس پرواز» را توضیح دهید.

هر کس باید با افرادی که از جنس و هم اندیشه و روحیه‌ی او هستند معاشرت کند. زیرا این گونه افراد، به علت مشابهت، می‌توانند دوستان خوبی برای هم باشند.

- دریافت خود را از ضرب المثل «این دغل دوستان که می‌بینی، مگسانند گرد شیرینی» بنویسید.

این دوستان فریب‌کار که می‌بینی، به خاطر خودت در کنارت نیستند. بلکه فقط به این خاطر با تو دوستی می‌کنند که سودی به آن‌ها می‌رسانی، مانند مگس‌هایی که فقط به خاطر خوردن شیرینی دور آن جمع می‌شوند.

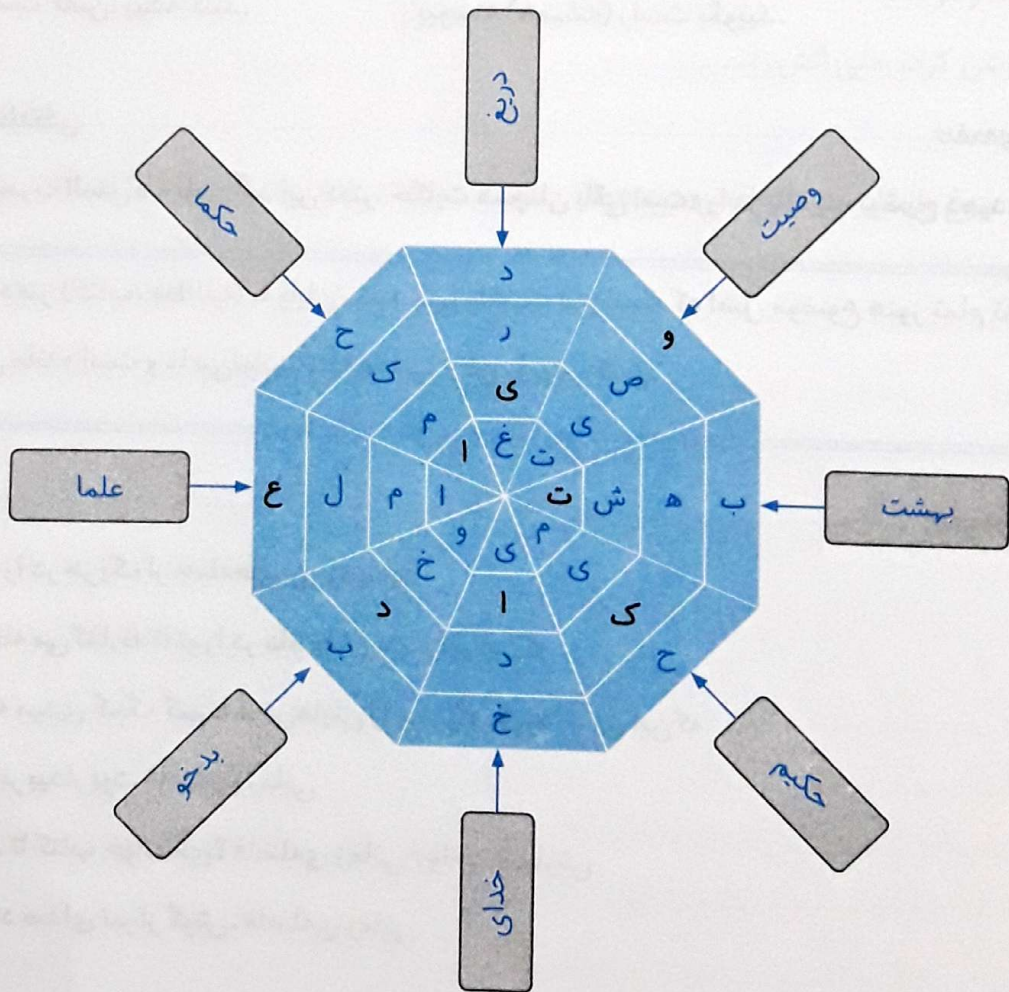

۱ از متن درس، بندهایی را که هر دو واژه‌ی مشخص شده در آن به کار رفته است، پیدا کنید و بنویسید.

الف) وصیت، عزّ و جل
گفت: وصیت می‌کنم شما را که خدای، عزّ و جلّ، به یگانگی شناسید و وی را اطاعت دارید و بدانید که کردار زشت و نیکوی شما را می‌بیند و آن چه در دل دارید، می‌داند و زندگانی شما به فرمان اوست.

ب) زینهار، حرام
نیکویی گوید و نیکوکاری کنید که خدای، عزّ و جلّ، که شما را آفرید برای نیکی و زینهار تا بدی نکنید و از بدان دور باشید که بد کننده را زندگانی کوتاه باشد و پارسا باشید و چشم و گوش و دست از حرام و مال مردمان، دور دارید.

۲ با توجه به حروف نوشته شده در جدول، واژه‌های چهار حرفی را از متن درس پیدا و جدول را کامل کنید.

۳ واژه‌های متضاد را در ابیات و عبارتهای زیر بیابید.

الف) سخن در میان دو دشمن، چنان گوی که اگر دوست گردند، شرم زده نشوی. (سعدی) دشمن ≠ دوست
ب) موج زخود رفته ای، تیز خرامید و گفت:

هستم اگر می‌روم، گر نروم نیستم. (اقبال لاهوری)

هستم ≠ نیستم / می‌روم ≠ نمی‌روم

پ) دوستان و دشمنان را می‌شناسم

دوستان ≠ دشمنان

زندگی را دوست دارم، مرگ را دشمن. (اخوان ثالث)

زندگی ≠ مرگ / دوست ≠ دشمن

صفحه‌ی ۹۲ کتاب درسی

نگارش

۱ عبارتهای زیر را مانند نمونه، به نثر ساده‌ی امروز، برگردانید.

نثر کهن	نثر ساده‌ی امروز
نخست کسی، من باشم که بدو گروم.	من اولین نفری خواهم بود که به او ایمان می‌آورم.
نیکویی گویند و زینهار بدی نکنید.	سخن نیک گویند و آگاه باشید که بدی نکنید.
راست گفتن، پیشه کنید.	پیوسته (همیشه) راست بگویند.

نگارش

صفحه‌ی ۹۳ کتاب درسی

کارگاه نویسندگی

۲ مفهوم ضرب المثل «به پایان آمد این دفتر، حکایت همچنان باقی است» را در یک بند توضیح دهید.

این دفتر (کتاب، مطالب) به پایان رسید ولی واقعیت این است که اصل موضوع هنوز تمام نشده و باقی مانده است و ما می‌توانیم تنها بخشی از آن را بیان کنیم.

صفحه‌ی ۹۴ کتاب درسی

درک متن

ت) مفهوم «تا» را در هر یک از جمله‌های زیر بنویسید.

○ آن‌ها دام و تله می‌گذارند تا تو را در دام بیندازند. برای این که

○ می‌خواهم به مهدی کمک کنم تا درس‌هایش را بهتر یاد بگیرد. برای این که

○ از شام تا سحر بیدار بود. فاصله‌ی زمانی

○ تا کنون چند تا کتاب خوانده‌ای؟ فاصله‌ی زمانی / واحد شمارش

○ تا شام، نیفتاد صدای تیر از گوش. فاصله‌ی زمانی

۲) برای جدول زیر، سوالات مناسب طرح کنید.

د	ی	پ	س	۱ ←			
ا	س	ا	ر	آ ← ۲			
ر	ت	و	ر	ا	ب ← ۳		
ه	خ	و	ر	ف ← ۴			
ت		آ	و	ر	د ← ۵		
	غ	م	ا	ن	ا	ر	م ← ۶
		ی	ی				
			ه				

۱) درختی بلند و زیبا که میوه نمی‌دهد.

۲) آرایش شده و مرتب.

۳) آتش را روشن کرد، یعنی آتش را.....

۴) روشنایی

۵) کسی که دروغ را با ابزاری تشخیص می‌دهد.

۶) ارزشمند

پیشنهاد این فایل «

گام به گام ششم | | نمونه سوال ششم | | جزوه آموزشی |

جهت دانلود جدید ترین مطالب بر روی پایه خود روی لینک های زیر کلیک کنید

ابتدایی

اول ✓ دوم ✓ سوم ✓ چهارم ✓ پنجم ✓ ششم ✓

متوسطه اول

هفتم ✓ هشتم ✓ نهم ✓

متوسطه دوم

دهم ✓ یازدهم ✓ دوازدهم ✓